

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА**

ЗАСЛУЖЕНА АЛЛА АНДРІЇВНА

УДК 378.22.018(494)=111(043.5)

**ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
В УНІВЕРСИТЕТАХ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук



Суми – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Національному авіаційному університеті, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Барановська Лілія Володимирівна,
Національний авіаційний університет,
професор кафедри педагогіки
та психології професійної освіти, м. Київ.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Огієнко Олена Іванівна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
професор кафедри педагогіки, м. Суми;

кандидат педагогічних наук, доцент
Чебан Олександра Миколаївна,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри фонетики і граматики
англійської мови, м. Черкаси.

Захист відбудеться 27 грудня 2016 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 218.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 26 листопада 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої
ради



О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Сучасне українське суспільство обрало європейський вектор розвитку. Саме цим зумовлений інтерес до вивчення прогресивного досвіду розвинених країн Європи з підготовки магістрів з англійської мови та літератури. Випускники магістратури, які опанували методологію наукової та професійної діяльності, оволоділи спеціалізованими фаховими знаннями, набули практичного досвіду, успішно виконують інноваційну діяльність в умовах плюрилінгвальної Європи. З огляду на зазначене особливої актуальності набуває досвід університетів Швейцарської Конфедерації з підготовки магістрів з англійської мови та літератури. Вища освіта цієї країни характеризується полікультурністю та високою якістю, що зумовлено мовною політикою держави, високим рівнем її соціально-економічного розвитку, активною міжнародною співпрацею університетів країни в рамках програм Socrates/Erasmus, ініціативною участю швейцарських університетів у міжнародних академічних та наукових мережах UNICA, IDEA League, UNITECH, AUF, EUCOR і CREPUQ; членством Швейцарського Центру акредитації та контролю якості освіти в європейських мережах контролю якості освіти тощо. У швейцарських ВНЗ на основі втілення «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти», розроблених Радою Європи, здійснюється підготовка фахівців з англійської мови та літератури, які ефективно працюють в умовах полікультурного середовища.

Нагальна потреба модернізації системи вищої освіти України, що передбачає підвищення якості підготовки магістрів, здатних до співпраці з Європейським освітнім і науковим співтовариством, задекларована й обґрунтовується в Законі України «Про вищу освіту» (2014), у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) тощо.

Доцільність наукового опрацювання швейцарського досвіду з підготовки магістрів з англійської мови та літератури зумовлена потребою вирішення суперечностей, виявлених у системі вітчизняної вищої освіти, зокрема між:

- наявністю конструктивного зарубіжного досвіду підготовки магістрів з іноземної філології, теоретичних і практичних підходів до вирішення цієї проблеми та недостатністю їх цілісного вивчення і фрагментарністю використання у вітчизняній педагогічній освіті;
- необхідністю модернізації професійної підготовки магістрів з іноземної/англійської мови і літератури та недооцінкою на загальнодержавному рівні випереджувального теоретичного й методичного обґрунтування цього процесу в педагогічній науці;
- потребою українського суспільства в ініціативних, творчих магістрах з англійської філології, підготовлених за європейськими освітніми й мовними стандартами, і традиційною орієнтацією професійної підготовки таких фахівців на вітчизняні стандарти вищої освіти, що не враховують Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти;
- необхідністю використання плюрилінгвального підходу та неефективністю монолінгвального підходу при підготовці магістрів з англійської мови й літератури в умовах інтеграції освітніх систем.

У контексті інтеграції України в європейський освітній простір пріоритетного значення набуває пошук нових підходів, форм і методів професійної підготовки фахівців з англійської філології з урахуванням швейцарського педагогічного досвіду. Вагоме значення для розгляду проблеми дослідження мають праці з педагогічної компаративістики українських науковців, зокрема, Н. Авшенюк, В. Базової, В. Базуріної, Л. Барановської, Н. Бідюк, Ю. Головацької, С. Гринюк, І. Гушлевської, Т. Десятова, О. Жижко, Л. Заяць, Т. Кошманової, М. Лещенко, О. Магдюк, О. Огієнко, О. Озерської, Н. Пазюри, Л. Пуховської, Н. Рожак, А. Сбруєвої, О. Черній та ін.

Водночас аналіз наукових джерел з проблем магістерської підготовки (О. Зіноватна, В. Коваль, О. Козлова, О. Семенов та ін.), з питань розвитку вищої професійної та післядипломної освіти у Швейцарській Конфедерації (Ю. Буднік, Т. П'ятакова, Т. Радченко, В. Солощенко, Л. Черток) дає підстави стверджувати, що підготовка магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації не була предметом цілісного спеціального дослідження.

Важливість упровадження елементів позитивного швейцарського досвіду в діяльність вищої школи України та об'єктивна потреба усунення виявлених у професійній підготовці фахівців з англійської філології у ВНЗ України суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Підготовка магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології професійної освіти Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету «Моделювання процесу формування ключових компетенцій як основи професійної підготовки майбутніх авіадиспетчерів» (реєстраційний номер 0112U002045). Тему дисертації затверджено вченою радою Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол № 1 від 16.01.2013 р.) та узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 2 від 26.02.2013 р.).

Мета дослідження – з'ясувати теоретичні, організаційні, змістові та методичні засади підготовки магістрів з англійської мови й літератури в університетах Швейцарської Конфедерації для окреслення можливостей упровадження елементів прогресивного швейцарського досвіду в систему вищої філологічної освіти України.

Реалізація поставленої мети передбачала виконання таких **завдань**:

1. Дослідити стан розробленості проблеми підготовки магістрів у вітчизняній та зарубіжній теорії вищої освіти.
2. Окреслити законодавче забезпечення та виявити основні тенденції модернізації вищої освіти Швейцарської Конфедерації в контексті євроінтеграційних процесів.
3. Обґрунтувати концептуальні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури у швейцарських університетах.

4. Розкрити організаційні, змістові й методичні засади підготовки магістра з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації та виокремити механізми забезпечення її якості.

5. Визначити можливості вдосконалення підготовки магістрів з іноземної мови та літератури у ВНЗ України з використанням елементів прогресивного досвіду швейцарських університетів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка магістрів в університетах Швейцарської Конфедерації.

Предмет дослідження – теоретичні, організаційні, змістові та методичні засади підготовки магістрів з англійської мови й літератури в університетах Швейцарської Конфедерації.

Методологічною основою дослідження є загальні принципи теорії наукового пізнання, діалектичні принципи взаємозв'язку та взаємозумовленості процесів, взаємовпливу і взаємозалежності явищ об'єктивної дійсності; положення про єдність теорії та практики. При розробленні конкретної методології дослідження використано *плюрилінгвальний підхід*, покладений в основу аналізу мовної політики й освіти у Швейцарській Конфедерації; *компетентнісний підхід*, що уможливив розкриття сутності плюрилінгвальної компетентності; *комунікативний підхід*, що дозволив з'ясувати особливості підготовки магістра з англійської мови та літератури, які забезпечують успішну професійну комунікативну і наукову діяльність; *особистісно зорієнтований підхід*, що забезпечив можливість виявлення механізмів вибору спеціалізації з англійської мови чи літератури; *компаративний підхід*, що дозволив окреслити можливості творчого використання елементів швейцарського досвіду з підготовки магістрів англійської мови та літератури для вдосконалення професійної підготовки магістрів з іноземної філології в Україні.

Теоретичні засади дослідження складають: положення методології компаративних досліджень (Н. Бідюк, Б. Вульфсон, Н. Лавриченко, О. Локшина, З. Малькова, О. Огієнко, Л. Пуховська, А. Сбруєва та ін.); теорії розвитку вищої освіти у світовому та європейському просторі (В. Андрущенко, О. Галус, О. Гонта, О. Козлова, В. Луговий, О. Овчарук, О. Чашечникова, В. Черниш, Ф. Альтбах (P. Altbach), Й. Арфієлд (J. Arfield), Е. Боґуе (E. Bogue), В. Бовен (W. Bowen), С. Бльомеке (S. Blömeke), Д. Блум (D. Bloom), Н. Варґез (N. Varghese), С. Вінсен-Ланкрін (S. Vincent-Lancrin), Р. Гарретт (R. Garrett), А. Грегор (A. Gregor), Й. Данієл (J. Daniel), Н. Еурінґ (H. Eyring), К. Кінсер (K. Kinser), Т. Ламб (T. Lamb), П. МакКартні (P. McCartney), С. Марґінсон (S. Marginson), М. Мартін (M. Martin), Г. Меркс (G. Merckx), М. Молесворс (M. Molesworth), А. Морі (A. Morey), Дж. Найт (J. Knight), Д. Нуше (D. Nusche), Дж. Олдерман (G. Alderman), Н. Панкова (N. Pancova), Т. Пітш (T. Pietsch), С. Реічерт (S. Reichert), Х. Ріддер-Сіменс (H. Ridder-Symoensde), М. Роса (M. Rosa), П. Скотт (P. Scott), У. Тайхлер (U. Teichler), С. Уваліч-Трамбіч (S. Uvalic-Trumbic), Р. Чао (R. Chao) та ін.); концепції професійно-лінгвістичної підготовки (С. Кашук, Г. Китайгородська, В. Коваль, С. Ніколаєва та ін.); положення щодо особливостей вивчення мови, білінгвального викладання, раннього вивчення мов, щодо підготовки вчителів з мови та фахівців з

білінгвальної освіти: (А. Бертхоуд (A. Berthoud), С. Брохі (C. Brohy), Т. Вудвард (T. Woodward), Б. Кауфманн (B. Kaufmann), О. Першукова, С.-Л. Салцманн (C.-L. Salzmann), Й. Стресслер (J. Strässler), Р. Фретц (R. Fretz), Ю. Шийка та ін.); концепції мовної дидактики вищої школи та дидактики плюрилінгвізму, мультилінгвальної обізнаності, принципи CLIL підходу (Д. Елснер (D. Elsner), У. Йесснер (U. Jessner), Н. Ликова, Г. Нойнер (G. Neuner), Р. Пуглієсе (R. Pugliese), Т. Стеченко, С. Шваб-Бергер (S. Schwab-Berger), М. Целце-Мурція (M. Celce-Murcia), Л. Чубарова та ін.); парадигма полікультурної освіти (Ю. Агранат, Р. Акчулпанова, І. Алексашенкова, С. Кирсанова, Л. Колобова, Л. Левицька, Г. Марченко, Н. Шульга та ін.); концепція особистісно зорієнтованого навчання С. Ватсон (S. Watson), Ф. Гіліа (F. Gilia), Д. Нунан (D. Nunan), О. Карпенко, Д. Робертсон (D. Robertson), М. Фейксес (M. Feixas та ін.); положення щодо факторів і механізмів, задіяних при вивченні нерідної (іноземної) мови (М. Гібсон (M. Gibson)), А. Щепілова та ін.); положення щодо використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі (В. Биков, Р. Гуревич, С. Засанська, Л. Морська, П. Сисоєв та ін.); положення про системи електронного навчання у ВНЗ на базі MOODLE (Ю. Триус та ін.); концепція використання корпусної лінгвістики при вивченні іноземної мови (С. Бук, П. Грабовий, Р. Картер (R. Carter), Л. Куніч, Е. Соснина, В. Широков та ін.).

Для виконання поставлених завдань використано комплекс взаємопов'язаних **методів наукового дослідження**:

– *теоретичні методи*, зокрема *загальнонаукові*: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, конкретизація, які забезпечили можливість формулювання вихідних положень, виокремлення основних ідей та наукових підходів, що становлять теоретичну основу дослідження (виявлено стан дослідженості діяльності системи вищої освіти Швейцарської Конфедерації та проблеми підготовки магістрів; здійснено порівняльний аналіз особливостей підготовки фахівця з іноземної філології в університетах Швейцарської Конфедерації та України); *конкретнонаукові*: *термінологічний аналіз*, що дозволив схарактеризувати ключові поняття з проблеми дослідження та визначити поняття «підготовка магістра з англійської мови та літератури», увести до наукового обігу специфічні для цієї підготовки в університетах Швейцарської Конфедерації поняття «плюрилінгвальна компетентність», «навчальний віртуальний кампус», «принцип функціональної багатомовності»; *хронологічний та причинно-наслідковий аналіз*, що сприяли дослідженню проблеми модернізації системи вищої освіти та підготовки магістрів в університетах Швейцарської Конфедерації у контексті загальноєвропейських вимог, реформування лінгвістичної магістерської підготовки згідно із «Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти»; *структурно-функціональний аналіз*, що застосовувався з метою з'ясування структури підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації та змісту навчання студентів; *наукової екстраполяції* – для окреслення можливостей використання елементів прогресивного досвіду університетів Швейцарської Конфедерації у ВНЗ України;

– **емпіричні методи:** он-лайн інтерв'ювання та листування з науково-педагогічними працівниками і адміністраторами департаментів англійської мови і літератури (швейцарських університетів Берна, Женеви, Фрібура; університету Юстуса Лібіха (м. Гіссен, Німеччина); українських університетів: Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського), працівниками Асоціації вчителів англійської мови Швейцарської Конфедерації (English teacher's Association, Switzerland); *аналіз змісту навчальних програм* підготовки (курикулів) магістрів англійської філології в університетах Берна, Цюриха, Базеля, Женеви, Фрібура, за допомогою яких з'ясовано особливості цієї підготовки та можливості працевлаштування випускників магістратури.

Джерельну базу дослідження становлять: *законодавчі та нормативні документи* у сфері освітньої політики України: Закон України «Про вищу освіту» (2014), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 (2012); Проект Концепції мовної освіти в Україні (2013), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013) тощо; *законодавчі та нормативні документи* у сфері освітньої політики Швейцарської Конфедерації, зокрема Національний звіт Швейцарської Конфедерації про впровадження Болонського процесу в систему вищої освіти країни; *документи міжнародних організацій:* Ради Європи («Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти», «Рамка кваліфікацій європейського простору вищої освіти»); Організації міжнародного співробітництва і розвитку щодо навчання іноземних мов тощо; *монографічні дослідження* з проблем модернізації вищої філологічної та педагогічної освіти, довідково-енциклопедичні видання; *навчальні плани та програми (курикулуми)* з підготовки бакалаврів і магістрів з англійської філології, для яких англійська мова є іноземною, в університетах Фрібура, Базеля, Женеви, Берна, Цюриха, Люцерна; *навчальні плани та програми* підготовки магістрів з англійської мови та літератури у вітчизняних ВНЗ: класичному університеті (Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича) та педагогічних університетах (Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського); *періодичні видання:* «The generation of scientific ideas: International scientific-practical congress of teachers and psychologists», «E-journal of Educational Research, assessment and evaluation», «ETAS Journal», «Journal of Second Language Teaching and Research», «Studies in Higher Education», «Tertiary Education and Management», «International Journal of Mobile and Blended Learning», «Порівняльна професійна педагогіка», «Педагогічні науки: теорія, історія та інноваційні технології» та ін.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* в українській педагогічній науці цілісно з'ясовано теоретичні, організаційні, змістові та методичні засади підготовки магістрів з англійської мови й літератури в університетах Швейцарської Конфедерації; досліджено стан розробленості проблеми підготовки магістрів з англійської філології як проблему

теорії вищої професійної освіти з урахуванням компетентнісного, комунікативного, плюрилінгвального та особистісно зорієнтованого підходів; обґрунтовано поняття «підготовка магістра з англійської мови та літератури», концептуальні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури у швейцарських університетах (концепції мовної дидактики вищої школи та дидактики плюрилінгвізму, мультилінгвальної обізнаності, принципи CLIL підходу та ін.); розкрито організаційні (структура академічних ступенів), змістові (спеціалізації, взаємозв'язок наукової та освітньої складової), методичні (форми, методи, засоби, технології навчання) засади підготовки магістра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації та виокремлено механізми забезпечення її якості; уведено до наукового обігу специфічні для підготовки магістрів з англійської мови та літератури в Швейцарській Конфедерації поняття «плюрилінгвальна компетентність», «віртуальний кампус», «принцип функціональної багатомовності»; концепції використання корпусної лінгвістики при вивченні іноземної мови; на основі порівняльного аналізу особливостей підготовки магістра з іноземної філології в університетах Швейцарської Конфедерації та України розроблено рекомендації щодо використання елементів досліджуваного досвіду в системі вищої філологічної освіти України.

Конкретизовано тенденції модернізації вищої освіти Швейцарської Конфедерації в контексті євроінтеграційних процесів та законодавче забезпечення досліджуваного процесу.

Подальшого розвитку набула систематизація поглядів вітчизняних і закордонних дослідників щодо впливу глобалізаційних процесів на розвиток освіти, концептуальних засад полікультурної освіти, дидактики плюрилінгвізму; тісного зв'язку теорії і практики формування педагога-філолога, білінгва та викладача-предметника; оновлення змістових та методичних механізмів реалізації компетентнісного і плюрилінгвального підходів у системі професійної підготовки.

До наукового обігу введено англійськомовні джерела, документи та факти, що стосуються підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що на основі з'ясування теоретичних, організаційних, змістових та методичних засад підготовки магістрів з англійської мови й літератури в університетах Швейцарської Конфедерації обґрунтовано науково-методичні рекомендації щодо можливості використання елементів прогресивного швейцарського досвіду в системі вищої філологічної освіти України; поглиблено зміст навчальних дисциплін «Переклад з другої іноземної мови галузевої літератури», «Лінгвокраїнознавство країн другої іноземної мови» для студентів напряму підготовки 6.020303 «Філологія».

Прогностичний потенціал дослідження зумовлено можливістю використання його результатів та висновків при розробці навчальних планів і програм нового покоління з метою підвищення ефективності навчального процесу, вдосконалення організації професійної підготовки вчителів та викладачів іноземних мов, їхнього професійного розвитку у ВНЗ України.

Результати та висновки дослідження можуть бути використані при розробленні програм розвитку багатомовної освіти в Україні, проектів інтегрованого курикулуму; для оновлення навчальних планів і програм підготовки магістрів з англійської мови та літератури, при розробці лекцій і семінарських занять з теорії та історії педагогіки, порівняльної педагогіки та методичних рекомендацій щодо професійно-педагогічної практики.

Упровадження отриманих результатів дослідження здійснено в навчально-виховний процес Навчально-наукового Гуманітарного Інституту Національного авіаційного університету (акт від 21.01.2016 р.), Національної академії державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (довідка № 283 від 12.04.2016 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 536-33/03 від 28 квітня 2016 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 872 від 06.05.2016 р.).

Особистий внесок здобувача в роботах, що написані у співавторстві з Л. Барановською. У статті «Інтегративный характер системы образования Швейцарской Конфедерации» дисертантом визначено основних принципів функціонування інтегрованої системи освіти Швейцарської Конфедерації (середньої та вищої); у статті «Особенности змісту підготовки бакалавра з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації» – обґрунтовано використання положень полікультурного, компетентнісного та комунікативного підходів в умовах кредитно-модульної організації навчання бакалаврів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації.

Апробацію отриманих результатів дослідження здійснено у формі виступів і доповідей на наукових заходах різного рівня: *міжнародних* – симпозіумах «Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика: американські та британські студії» (Київ, 2013–2015), «Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжкультурна комунікація» (Київ, 2015), науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2013–2015), «Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей» (Київ, 2014, 2015); *іноземних* – «Актуальные научные вопросы и современные образовательные технологии» (Тамбов, 2013), «Urgent problems of teaching and upbringing» (Kutaisi, 2014), «The generation of scientific ideas» (Geneva, 2014), «Теоретические и прикладные вопросы науки и образования» (Тамбов, 2013).

Публікації. Основні положення і результати дослідження відображено у 24 публікаціях, з них 8 статей у фахових наукових виданнях України, 2 статті у закордонних виданнях, 3 статті у збірнику наукових праць, 11 тез у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (470 найменувань, із них 286 – іноземною мовою), 14 таблиць, 37 додатків на 71 сторінці. Загальний обсяг роботи становить 323 сторінки, з них основного тексту – 192 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, з'ясовано ступінь його наукового розроблення, зв'язок із науковими програмами та планами; визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, описано методи, схарактеризовано джерельну базу, розкрито методологічну і теоретичну основу дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про особистий внесок здобувача, наведено форми апробації, подано структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади дослідження підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації»** досліджено стан розробленості проблеми підготовки магістрів у вітчизняній та зарубіжній теорії вищої освіти; окреслено законодавче забезпечення; виявлено основні тенденції модернізації вищої освіти Швейцарської Конфедерації в контексті євроінтеграційних процесів; обґрунтовано концептуальні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури у швейцарських університетах.

На основі аналізу наукових праць охарактеризовано стан розробленості проблеми підготовки магістрів у вітчизняній та зарубіжній теорії вищої освіти з урахуванням компетентнісного, комунікативного, плюрилінгвального та особистісно зорієнтованого підходів. Опрацювання теоретичних джерел засвідчує, що професійна підготовка магістрів з англійської мови та літератури відбувається під впливом тенденцій глобалізації, інтернаціоналізації, інформатизації, посилення вимог на державному і міжнародному рівнях щодо якості підготовки фахівця з іноземної філології.

Застосування методу термінологічного аналізу дозволило схарактеризувати ключові поняття з проблеми дослідження «підготовка», «професійна підготовка магістра з англійської мови та літератури», «професійна компетентність магістра з англійської мови та літератури» та визначити підготовку магістра з англійської мови та літератури як цілісну динамічну відкриту систему, що характеризується єдністю змісту, структури, мети навчання, яка досягається шляхом оволодіння знаннями, уміннями і навичками за обраною спеціальністю чи спеціалізацією, загальними засадами методології наукової та професійної діяльності і спрямована на формування готовності до інноваційної викладацької, перекладацької, літературознавчої, науково-дослідної та адміністративної діяльності.

За допомогою методів аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення широкого кола теоретичних джерел доведено доцільність обґрунтування концептуальних засад магістерської підготовки з урахуванням теорій соціального, людського, інтелектуального і культурного капіталу; принципів інтернаціоналізації, інституціоналізації, інтеграції, культурної конвергенції, спільності цілей і цінностей; використання творчого підходу до організації та здійснення підготовки магістрів у ВНЗ з огляду на потребу формування у випускників здатності до ефективного виконання завдань інноваційного характеру у професійній діяльності.

Схарактеризовано специфічні для підготовки магістрів з англійської мови та літератури в швейцарських університетах поняття: «плюрилінгвальна

компетентність», «віртуальний кампус», «принцип функціональної багатомовності». Встановлено, що плюрилінгвальний підхід має бути провідними у підготовці магістрів з англійської мови та літератури у ВНЗ, оскільки саме фахівці з іноземної філології є важливими суб'єктами формування інтелектуального й духовного потенціалу Європи та світу.

З'ясовано, що в університетах Швейцарської Конфедерації провідними у процесі підготовки магістрів з англійської мови та літератури є компетентнісний і полікультурний підходи. Їх поєднання сприяє формуванню в магістрів-філологів плюрилінгвальної компетентності. Цілісний (холістичний) підхід використовується при вивченні творів літератури, яка написана англійською мовою; CLIL підходу (Content and Language Integrated Learning). Актуальним є використання плюрилінгвального та особистісно зорієнтованого підходів у підготовці магістрів в університетах.

Узагальнено основні принципи підготовки магістрів з англійської мови та літератури, а саме: природовідповідності, культуровідповідності, інтеркультурності, толерантності. Схарактеризовано особливості використання віртуального навчального середовища та корпусної лінгвістики у процесі підготовки магістрів в умовах глобалізації й інформатизації.

Встановлено, що модернізація системи вищої освіти Швейцарської Конфедерації в контексті входження до Єдиного європейського простору вищої освіти сприяє підвищенню рівня привабливості для значної кількості іноземних студентів. Доведено, що магістерська підготовка характеризується гнучкістю, зв'язком теорії з практикою, постійним уведенням інновацій в освітній процес, моніторингом результатів навчального процесу із залученням студентів та широкої громадськості; активним сприянням мобільності студентів і працівників; кооперацією між ВНЗ у сфері розробки навчальних програм.

Аналіз змісту Закону «Про вищу освіту», законодавчих актів Швейцарської Конфедерації дозволив констатувати, що регулювання сектора вищої освіти цієї країни здійснюється на федеральному (державному), кантональному та інституційному (установчому) рівнях. Офіційно визнаними є чотири мови: німецька, французька, італійська і ретороманська. Мовна політика Швейцарської Конфедерації ґрунтується на принципах, визначених на національному рівні та рекомендованих для застосування органам управління кожного кантону. Окреслено сутність принципів забезпечення прозорості та узгодженості процесу вивчення іноземної мови за обов'язковими стандартами; вихованні поваги до мови та вироблення інструментів заохочення щодо вивчення мов; забезпеченні дидактичної координації між усіма мовами навчання; гарантії дотримання прозорості процесів вивчення мов засобами Європейського мовного портфоліо.

Здійснений у дослідженні хронологічний та причинно-наслідковий аналіз тенденцій модернізації системи вищої освіти Швейцарської Конфедерації дозволив виявити ключові аспекти гармонізації системи вищої освіти цієї країни з Європейським простором вищої освіти й науки: наявність трьох циклів підготовки фахівців у структурі вищої освіти, використання кредитно-модульної системи організації навчального процесу, бінарність системи вищої

освіти (класичні університети, які пропонують навчання для оволодіння ступенями бакалавра, магістра, доктора філософії, та університети прикладних наук, які забезпечують лише професійне навчання або здійснюють підготовку вчителів); пріоритетність якості навчання, участь у проектах ЄС (зокрема, проект «Віртуальні кампуси» у рамках ключової програми ЄС «Еразмус»).

Виявлено основні завдання застосування ІКТ в освіті, зокрема, інтеграції ІКТ у навчальний процес; забезпечення можливості усім суб'єктам навчального процесу формувати необхідні ІКТ-компетентності.

Таким чином, аналіз стану розробленості проблеми підготовки магістрів дозволив дійти висновку щодо її актуальності й поліаспектності вивчення науковцями, також засвідчив відсутність цілісних наукових розвідок з означеної проблеми. Визначено концептуальні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури у швейцарських університетах; тенденції (ключові аспекти гармонізації системи вищої освіти країни з Європейським простором вищої освіти й науки та ін.); особливості законодавства у сфері вищої освіти, принципи мовної політики Швейцарської Конфедерації.

У другому розділі **«Організаційні, змістові й методичні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації»** розкрито структуру академічних ступенів, особливості вибору спеціалізації, взаємозв'язок наукової та освітньої складової навчальних програм, методичні засади професійної підготовки магістра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації (форми, методи, засоби, технології навчання); виокремлено механізми забезпечення її якості.

За допомогою аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення нормативних документів та інформаційних джерел встановлено, що у Швейцарській Конфедерації підготовку магістрів з англійської мови та літератури здійснюють університети Базеля, Фрібура, Женеви, Берна, Цюриха. Швейцарський Центр акредитації та забезпечення якості у вищій освіті здійснює акредитацію університетів, зокрема й магістерських програм на основі Закону Швейцарської Конфедерації «Про вищу освіту».

Застосування структурно-функціонального аналізу навчальних планів та програм (курукулумів) підготовки бакалаврів та магістрів у швейцарських університетах дозволило з'ясувати структуру підготовки фахівців з англійської мови та літератури.

Виявлено, що підготовка магістрів є другим освітнім циклом та побудована на базі бакалаврської програми з використанням європейської кредитно-модульної системи.

Проаналізовано вимоги вступу випускників бакалаврату на магістерські програми. Встановлено, що при вступі до магістратури претенденти обирають спеціалізацію: мовознавство чи літературознавство. З'ясовано, що магістранти, які обрали спеціалізацію з мовознавства, вивчають англійську мову як динамічне явище з урахуванням демографічних і лінгвістичних змін. Зокрема, соціолінгвістику опановують через дослідження варіативності, інтерактивності, за допомогою різновидів англійської мови. У змісті навчання магістрів за літературознавчою спеціалізацією увагу приділяють соціальному, політичному,

культурному та інтелектуальному контекстам. Вивчення англійської мови та літератури в означених контекстах сприяє формуванню плюрилінгвальної компетентності фахівця.

У дослідженні виявлено особливості навчальних програм професійної підготовки магістрів англійської філології в університетах Берна, Цюриха, Базеля, Женеви, Фрібура та професійні перспективи випускників магістратури. Доведено взаємозв'язок освітньої та наукової складових у змісті підготовки. Визначено, що зміст освітньої підготовки є основою для здобуття випускниками магістратури наукового ступеня PhD. З'ясовано, що науковий аспект пронизує кожен навчальну дисципліну магістерської підготовки і відображений у проблематиці спеціальних модулів та дисциплінах, зорієнтованих на вироблення дослідницьких умінь. На основі аналізу наукових джерел, інтерв'ювання науково-педагогічних працівників виявлено, що тематика магістерських робіт з даної спеціальності інтегрована у загальну наукову проблематику відповідних департаментів.

Зроблено висновок, що в магістерських програмах з англійської мови та літератури у швейцарських університетах відсутня педагогічна складова підготовки магістра як викладача вищої школи.

Узагальнення та систематизація навчальної документації швейцарських університетів свідчить про те, що особливості методики підготовки магістрів з англійської мови та літератури пов'язані зі специфікою державної мовної та освітньої політики в багатомовному середовищі, гармонізацією магістерської підготовки в університетах Швейцарської Конфедерації із підготовкою магістрів в університетах країн-членів Болонського клубу, науковою спрямованістю її змісту, вибором студентами лінгвістичної чи літературознавчої спеціалізації. В основу аналізованої методики покладено принцип індивідуального функціонального плюрингвізму, який дозволяє філологічні феномени розглядати в контексті культури, в динаміці та ретроспекції.

Виявлено, що основною формою організації навчання магістрів даної спеціальності є лекція традиційна і нетрадиційна (лекція-дискусія, лекція з елементами діалогу, полілогу). Проводяться відкриті лекції, як для магістрів, так і для широкого кола зацікавлених осіб. Студенти-магістранти беруть участь у семінарах, симпозіумах, практикумах, проблемно орієнтованих дослідницьких колоквиумах, вокшопах.

Визначено, що важливою складовою підготовки магістра з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації є використання ІКТ, що сприяє формуванню цілісних засад здійснення змішаного навчання (*blended learning*). Віртуальне середовище об'єднує фахівців різних регіонів і рівнів спільною метою: покращення якості освітнього процесу (створення центрів з формування компетентностей е-навчання: педагогічного дизайну, програмування, оцінювання). З'ясовано, що управління навчанням у віртуальному середовищі університетів при підготовці магістрів з англійської мови та літератури здійснюється із застосуванням різних LMS платформ та програм (Moodle, Dokeos, OLAT, ILIAS).

Установлено, що якість підготовки магістрів з англійської мови та літератури визначається Швейцарським Центром акредитації та забезпечення якості у вищій освіті на основі Закону Швейцарської Конфедерації «Про вищу освіту», загальними вимогами до сертифікації магістрів, з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та специфічних вимог до них на рівні університетів. З'ясовано, що в системі вищої освіти Швейцарської Конфедерації питання щодо сертифікації магістрів-викладачів англійської мови та літератури в школах різних типів не знайшло однозначного вирішення у зв'язку з автономністю прийняття рішень у сфері освіти відповідними кантональними управліннями.

Отже, у дослідженні розкрито організаційні, змістові й методичні засади підготовки магістра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації та виокремлено механізми забезпечення її якості.

У третьому розділі **«Перспективи використання досвіду швейцарських університетів з підготовки магістрів англійської мови та літератури в Україні»** на основі порівняльного аналізу особливостей підготовки магістрів з англійської філології у ВНЗ Швейцарської Конфедерації та України визначено можливості вдосконалення підготовки фахівців з іноземної мови та літератури у вітчизняних ВНЗ з використанням елементів прогресивного досвіду швейцарських університетів.

У дослідженні виокремлено критерії, на основі яких здійснено порівняльний аналіз особливостей магістерської філологічної підготовки в університетах Швейцарської Конфедерації та у ВНЗ України (організаційні засади, структурні особливості, зміст навчальних програм, методика навчання, оцінка результатів навчання). Основні результати проведення порівняльного аналізу: 1) в університетах Швейцарської Конфедерації здійснюється підготовка магістра з англійської мови та літератури як філолога, науковця з проблем англійської мови чи літератури; в Україні – як філолога-дослідника і педагога; 2) зміст навчальних дисциплін на рівні бакалаврату у швейцарських університетах опановується більш глибоко на магістерських програмах; в Україні така практика не поширена; 3) серед обов'язкових форм навчальних занять у швейцарських університетах пропонують як лекції, так і семінари, проблемно орієнтовані дослідницькі колоквиуми, воркшопи; в українських університетах навчальні заняття на магістерських програмах часто обмежуються лекціями та самостійною роботою студентів; 4) вимога щодо рівня володіння англійською мовою швейцарськими магістрами відповідає міжнародному стандарту, визначеному Кембриджським Синдикатом як C1/C2; в Україні професійні досягнення студентів магістратури оцінюють за критеріями галузевого стандарту на державному рівні без урахування Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

На основі методу наукової екстраполяції обґрунтовано рекомендації з удосконалення підготовки магістра з англійської мови та літератури в Україні. Основними з них є такі: запровадження плюрилінгвального підходу (використовує весь попередній мовний досвід індивіда, його культурну обізнаність та розвиває плюрилінгвальну компетентність; базується на

здатності спілкуватися в різних сферах суспільного життя різними мовами та на індивідуально-особистісних характеристиках); розширення й доповнення діяльності фізичного університетського кампусу віртуальним кампусом, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності випускників через реалізацію навчального плану інноваційно-дуальним методом (використання традиційного та он-лайн навчальних методів); інтеграція мовного портфоліо в систему вищої філологічної освіти для розвитку необхідних компетентностей і дотримання принципів неперервності, саморозвитку, вмотивованості студентів щодо подальшого вдосконалення; уведення спеціалізації з англійської літератури, що дозволить вітчизняним магістрам здійснювати більш ґрунтовні дослідження у галузі англійської літератури й отримати додаткову кваліфікацію; зорієнтованість підготовки магістрів з англійської мови та літератури у ВНЗ України на отримання ними сертифікатів міжнародного зразка (формування готовності до складання іспиту з англійської мови для підтвердження професійного рівня C1/C2), що сприятиме підвищенню рівня привабливості програм українських ВНЗ та модернізації вищої освіти; організація практики у школі на всіх етапах теоретичної підготовки студентів – майбутніх учителів, починаючи з першого курсу навчання, для поглиблення мотивації щодо оволодіння фахом.

Таким чином, визначено можливості вдосконалення підготовки фахівців з іноземної мови та літератури у вітчизняних ВНЗ та розроблено рекомендації щодо використання елементів прогресивного досвіду університетів Швейцарської Конфедерації в Україні.

З'ясування теоретичних, організаційних, змістових і методичних засад підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації дозволило сформулювати такі **висновки**:

1. На підставі вивчення наукових джерел охарактеризовано стан розробленості проблеми підготовки магістрів у вітчизняній та зарубіжній теорії вищої освіти з урахуванням компетентнісного, комунікативного, плюрилінгвального та особистісно зорієнтованого підходів. Доведено, що в умовах модернізації системи вищої освіти України зростає гостра потреба у фахівцях, які ефективно працюють в умовах полікультурного середовища.

Дослідження стану розробленості проблеми підготовки магістрів у вітчизняній та зарубіжній теорії вищої освіти дозволило підтвердити доцільність обґрунтування концептуальних засад магістерської підготовки з урахуванням теорій соціального, людського, інтелектуального і культурного капіталу; здійснення підготовки магістра з англійської мови та літератури з дотриманням принципів інтернаціоналізації, інституціалізації, інтеграції, культурної конвергенції, спільності цілей та цінностей.

У результаті проведеного дослідження підготовку магістра з англійської мови та літератури визначено як цілісну динамічну відкриту систему, що характеризується єдністю змісту, структури, мети навчання, яка досягається шляхом оволодіння знаннями, уміннями і навичками за обраною спеціальністю чи спеціалізацією, загальними засадами методології наукової та професійної діяльності і спрямована на формування готовності до інноваційної

викладацької, перекладацької, літературознавчої, науково-дослідної та адміністративної діяльності.

Встановлено необхідність використання компетентнісного, плюрилінгвального, особистісно зорієнтованого підходів у процесі формування у магістрів компетентностей, визначених Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти.

2. Виявлено основні тенденції модернізації вищої освіти Швейцарської Конфедерації в контексті євроінтеграційних процесів, а саме: запровадження трьох циклів підготовки фахівців у структурі вищої освіти, використання кредитно-модульної системи організації навчального процесу, бінарність системи вищої освіти; пріоритетність якості освіти.

Окреслено законодавче забезпечення сфери вищої освіти у Швейцарській Конфедерації, що зумовлене федеральним устроєм країни. Доведено, що мовна політика Швейцарської Конфедерації ґрунтується на принципах, провідними з яких є такі: забезпечення прозорості та узгодженості процесу вивчення іноземної мови за стандартами; виховання поваги до мови та вироблення інструментів заохочення щодо вивчення мов.

3. Обґрунтовано концептуальні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації. Виявлено ключову функцію компетентнісного підходу в поєднанні з полікультурним (англійська мова вивчається в контексті розуміння її як засобу взаємодії в умовах освітньої та культурної інтеграції народів світу і засобу конструктивного полілогу в державі, виховання ціннісного ставлення до культурної та мовної інакшості). Таке поєднання виявляється у процесі формування в магістрів-філологів плюрилінгвальної компетентності шляхом оволодіння знаннями в галузі лінгвістики, опанування культури мови, що вивчається, набуття досвіду з аудіювання завдяки порівняльному фонетичному аналізу мов світу, оволодіння засобами інтерактивної взаємодії, постійного діалогу з носіями мови, формування обізнаності з питання набуття другої мови.

Складовою концепції підготовки магістрів з даної спеціальності в університетах Швейцарської Конфедерації є CLIL підхід – викладання мови на основі змісту (Content-based language teaching).

4. Розкрито організаційні, змістові й методичні засади підготовки магістра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації. Установлено, що підготовка магістрів є складовою неперервної освіти, що підтверджено кантональними законами про університети. Така підготовка базується на ідеї індивідуального функціонального плюрилінгвізму, що зумовлено впливом мовної політики держави з федеральним устроєм. У процесі вибору та реалізації програми підготовки магістрів з англійської мови та літератури враховується важливість співробітництва між усіма типами ВНЗ країни.

Виявлено, що зміст підготовки магістрів з англійської мови та літератури в кожному із швейцарських університетів має наукову спрямованість. Тематику магістерських робіт з даної спеціальності інтегровано у загальну наукову проблематику відповідних департаментів, що може бути пов'язано із проблематикою досліджень на здобуття наукового ступеня PhD. Науковий

аспект підготовки магістрів виявлено як у проблематиці спеціальних модулів, так і в змісті дисциплін, зорієнтованих на вироблення дослідницьких умінь.

Констатовано, що у змісті підготовки магістрів з англійської мови та літератури відсутня педагогічна складова, яка спрямована на формування професійних умінь магістра як викладача вищої школи. Щоб обіймати цю посаду, додатково необхідно здобути ступінь магістра з дидактики іноземних мов в педагогічному університеті. Визначено особливості вивчення англійської мови і літератури магістрантами, які обрали відповідні спеціалізації, з метою формування плурилінгвальної компетентності.

Розкрито особливості методики здійснення підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації. Схарактеризовано основні форми організації навчання магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації: лекції, семінари, практикуми, проблемно орієнтовані дослідницькі колоквиуми, воркшопи.

Доведено важливість ІКТ як складової системи підготовки магістра-філолога в університетах Швейцарської Конфедерації, що поєднуються із традиційними засобами і сприяють формуванню засад здійснення змішаного навчання (blended learning).

5. Визначено можливості вдосконалення підготовки магістрів з іноземної мови та літератури у ВНЗ України з використанням елементів прогресивного досвіду університетів Швейцарської Конфедерації. Розроблено рекомендації для вдосконалення підготовки магістра з англійської мови та літератури у ВНЗ України. Основними є такі: запровадження плурилінгвального підходу; розширення й доповнення діяльності фізичного університетського кампусу; створення умов для змішаного навчання магістрантів; інтеграція мовного портфоліо в систему філологічної освіти для розвитку необхідних компетентностей і дотримання принципів неперервності, саморозвитку, вмотивованості студентів щодо подальшого вдосконалення; уведення спеціалізації з англійської літератури, що дозволить вітчизняним магістрам більш ґрунтовно займатися дослідженнями у галузі англійської літератури й отримати додаткову кваліфікацію; зорієнтованість підготовки магістрів з англійської мови та літератури у ВНЗ України на сертифікати міжнародного зразка.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів професійної підготовки магістрів з англійської мови й літератури в університетах Швейцарської Конфедерації. Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на вивчення досвіду розвинених країн Європи з упровадження Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, використання плурилінгвальної парадигми у підготовці фахівців з іноземної мови.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлено в таких працях автора:

1. Барановська Л. В. Особливості змісту підготовки бакалавра з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації / Л. В. Барановська, А. А. Заслужена // Порівняльна професійна педагогіка :

збірник наукових праць. – К. ; Хмельницький : ХНУ, 2015. – № 1, т. 5. – С. 148–153.

2. Заслужена А. А. Актуальність формування компетентного філолога у системі вищої освіти Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія : збірник наукових праць. – К. : НАУ, 2015. – Вип. 6 (1). – С. 98–102.

3. Заслужена А. А. Концепція підготовки фахівця з англійської філології в університетах Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Порівняльна професійна педагогіка : збірник наукових праць. – К. ; Хмельницький : ХНУ, 2016. – № 2, т. 6. – С. 88–95.

4. Заслуженная А. А. Особенности подготовки магистра английского языка и литературы в классических университетах Украины / А. А. Заслуженная // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – К. ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. – Вип. 38. – С. 259–263.

5. Заслужена А.А. Підготовка філолога з англійської мови та літератури у ВНЗ Швейцарської Конфедерації (на прикладі університету Фрібура) / А. А. Заслужена // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету : збірник наукових праць. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 12 (55), ч. 1. – С. 519–528.

6. Заслужена А. А. Методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх філологів з англійської мови та літератури у ВНЗ України / А. А. Заслужена // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Педагогіка. Психологія : збірник наукових праць. – К. : НАУ, 2015. – Вип. 2 (7). – С. 57–62.

7. Заслужена А. А. Підготовка магістрів англійської мови та літератури як проблема порівняльної педагогіки / А. А. Заслужена // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : збірник наукових праць. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – № 2 (56). – С. 85–95.

8. Заслужена А. А. Типи вищих навчальних закладів Швейцарської Конфедерації: особливості управління, фінансування та функції / А. А. Заслужена // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія : Педагогіка і психологія : збірник наукових праць. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 41, ч. 4. – С. 327–333.

9. Барановская Л. В. Интегративный характер системы образования Швейцарской Конфедерации / Л. В. Барановская, А. А. Заслуженная // Теоретические и прикладные вопросы науки и образования: сборник научных трудов. – Тамбов : Изд-во ТРОО «Бизнес-Наука-Общество», 2013. – Ч. 4. – С. 13–17.

10. Заслуженная А. А. Направленность поликультурного образования / А. А. Заслуженная // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных

наук : сборник научных трудов. – Москва : ‘Bowker’ США, 2015. – № 01(72). – Ч. II. – С. 88–91.

11. Заслужена А. А. Особливості підготовки магістра з англійської мови в університетах Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Педагогіка. Психологія : збірник наукових праць. – К. : НАУ, 2014. – Вип. 5 (1). – С. 62–65.

12. Заслужена А. А. Реформування системи вищої освіти Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Професійна підготовка педагога : історичний досвід і виклики сучасності : збірник наукових праць. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – С. 102–106.

13. Заслужена А. А. Особливості підготовки філолога у педагогічних ВНЗ України на основі навчального плану Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського з точки зору компетентнісного підходу / А. А. Заслужена // The generation of scientific ideas : International scientific-practical congress of teachers and psychologists, (November, 27, 2014, Geneva). – Geneva, 2014. – P.133–138.

14. Заслуженная А. А. Гармонизация системы высшего образования Швейцарской Конфедерации с европейским пространством высшего образования / А. А. Заслуженная // Актуальные научные вопросы и современные образовательные технологии : материалы Международной научно-практической конференции, (28 июня 2013 г., г. Тамбов). – Тамбов, 2013. – Ч. 1. – С. 69–70.

15. Заслуженная А. А. Гармонизация системы педагогического образования Швейцарской Конфедерации с системой высшего образования страны / А. А. Заслуженная // Актуальные научные вопросы и современные образовательные технологии : материалы Международной научно-практической конференции, (28 июня 2013 г., г. Тамбов). – Тамбов, 2013. – Ч. 1. – С. 70–71.

16. Заслужена А. А. Використання віртуального навчального середовища в системі підготовки магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (11–12 червня 2015 р., м. Київ). – К., 2015. – С. 47–51.

17. Заслужена А. А. Вплив інформаційного суспільства на професійно-педагогічну діяльність викладача іноземної мови / А. А. Заслужена // Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика: американські та британські студії : матеріали I Міжнародного симпозіуму, (17–19 квітня 2013 р., м. Київ). – К., 2013. – Т. II. – С. 78.

18. Заслуженная А. А. К вопросу об использовании личностно ориентированного подхода в обучении английскому языку студентов высших учебных учреждений / А. А. Заслуженная // Urgent problems of teaching and

upbringing : V international scientific-methodological conference, (July, 5–6, 2014, Kutaisi). – Kutaisi, 2014. – С. 274–278.

19. Заслужена А. А. Ключові компетенції вчителів англійської мови: швейцарський досвід / А. А. Заслужена // Американські та британські студії : мовознавство, літературознавство, міжкультурні комунікації : матеріали III Міжнародного симпозиуму, (22–24 квітня 2015 р., м. Київ). – К., 2015. – С. 120–122.

20. Заслужена А. А. Комунікативний аспект компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців-філологів / А. А. Заслужена // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (20 березня 2014 р., м. Київ). – К., 2014. – С. 69–70.

21. Заслуженная А. А. Обзор существующих подходов, применяемых в обучении английскому языку / А. А. Заслуженная // Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (6–7 червня 2014 р., м. Київ). – К. : «Талком», 2014. – С. 44–49.

22. Заслужена А. А. Особливості підготовки майбутніх вчителів в педагогічних університетах Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (19 березня 2015 р., м. Київ). – К., 2015. – С. 40–41.

23. Заслужена А. А. Особливості структури системи вищої освіти Швейцарської Конфедерації / А. А. Заслужена // Актуальні проблеми вищої професійної освіти України : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, (20 березня 2013 р., м. Київ). – К., 2014. – С. 43.

24. Заслужена А. А. Проблеми гуманітарно-філологічної підготовки у вітчизняних класичних університетах / А. А. Заслужена // Сучасне літературознавство та прикладна лінгвістика : американські та британські студії : матеріали II Міжнародного Симпозиуму, (9–11 квітня 2014 р., м. Київ). – К., 2014. – Ч. 2. – С. 346–348.

Заслужена А. А. Підготовка магістрів з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2016.

У дисертації уперше цілісно з'ясовано теоретичні, організаційні, змістові та методичні засади підготовки магістрів з англійської мови й літератури в університетах Швейцарської Конфедерації. Досліджено стан розробленості проблеми підготовки магістрів у вітчизняній та зарубіжній теорії вищої освіти з урахуванням компетентнісного, комунікативного, плюрилінгвального та особистісно зорієнтованого підходів. Окреслено законодавче забезпечення та виявлено основні тенденції модернізації вищої освіти Швейцарської

Конфедерації в контексті євроінтеграційних процесів. Обґрунтовано концептуальні засади підготовки магістрів з англійської мови та літератури в швейцарських університетах. Розкрито організаційні, змістові й методичні засади підготовки магістра з англійської мови та літератури в університетах Швейцарської Конфедерації та виокремлено механізми забезпечення її якості.

Визначено можливості вдосконалення підготовки магістрів з іноземної мови та літератури у вищих навчальних закладах України з використанням елементів прогресивного досвіду швейцарських університетів.

Ключові слова: підготовка, магістр, університети Швейцарської Конфедерації, підготовка магістра англійської мови та літератури, компетентнісний, комунікативний, плюрилінгвальний та особистісно зорієнтований підходи.

Заслуженная А. А. Подготовка магистров английского языка и литературы в университетах Швейцарской Конфедерации. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Сумский государственный педагогический университет имени А. С. Макаренка. – Сумы, 2016.

В диссертации впервые исследовано теоретические, организационные, содержательные и методические основы подготовки магистров английского языка и литературы в университетах Швейцарской Конфедерации. Охарактеризовано состояние изученности проблемы подготовки магистров в отечественной и зарубежной теории высшего образования с учетом компетентностного, плюрилингвального, личностно ориентированного подходов. Определено законодательное обеспечение и выявлены основные тенденции модернизации высшего образования Швейцарской Конфедерации в контексте евроинтеграционных процессов. Обоснованы концептуальные основы подготовки магистров английского языка и литературы в швейцарских университетах. Раскрыты организационные, содержательные и методические основы подготовки магистра-филолога в университетах Швейцарской Конфедерации и выделены механизмы обеспечения ее качества. Определены возможности усовершенствования подготовки магистров иностранного языка и литературы в высших учебных учреждениях Украины с использованием элементов прогрессивного опыта университетов Швейцарской Конфедерации.

Ключевые слова: подготовка, магистр, университеты Швейцарской Конфедерации; подготовка магистра английского языка и литературы, компетентностный, коммуникативный, плюрилингвальный и личностно-ориентированный подходы.

Zasluzhena A. A. Training of Masters in English Language and Literature in Swiss Universities. – Manuscript.

The thesis for the candidate's degree in Pedagogics. – Speciality 13.00.04 04 – Theory and Methods of Professional Education. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – Sumy, 2016.

It has been found out, that provision of transparency and coherence of the process of foreign language learning in accordance with the standards, education of respectfulness toward language and elaboration of tools for encouragement to the languages learning are the main principles of language policy in Switzerland, the state with federal organization.

The combination of competency-based approach with multicultural approach promotes the formation of plurilingual competence via the way of acquirement of knowledge in the field of linguistics, mastery of culture studied language; constant dialoge with language speakers by the masters. Scientific trend of content in the masters-philologists' training has been detected in every Swiss university.

The features of English language study by masters, who choose specialization in linguistics, and the specificity of English literature study by masters in literature specialization have been found out; the features of methods of implementation of this training in Swiss universities have been revealed and the basic forms of organization of their education have been defined. The importance of ICT for blended learning implementation to the masters has been asserted.

Conceptual basis of Masters in English linguistics and literature training are determined at Swiss universities. Organizational framework at Swiss universities is revealed. The students of the Master's programs are involved in lectures, seminars, workshops and problem-oriented research colloquiums. The forms of their learning activities are similar to those which they have in Bachelors' program. However, at Masters' educational level, the proportion of self-learning increases and requirements for their mental activity become thorough because students have to actively take part in these types of work that require the formation of an independent analytical and creative thinking. Discussion is the main method of seminars. Masters in English linguistics and literature improve their argumentative skills during seminars. The use of these forms of organization and methods promote the students' active position, which is found in their ability to evaluate facts, events, laws, regularity, and certain linguistic phenomena critically. Masters are gradually trained to be scientists, communicative and rhetorical personalities.

Content special aspects in bachelor and master training are found. Deeper level of study applies to various problems of the English language and literature, learning approaches, which require further conducting researches, learning outcomes. Comparative analysis of the particularities in Master' training on foreign philology at universities in Switzerland and Ukraine has been performed; guidelines on usage of elements of progressive experience of Swiss universities in the higher education system of Ukraine have been formulated.

Keywords: training, master, universities of Switzerland, training of Masters in English Language and Literature, competency-based, communicative, plurilingual and student-centered approaches.

Підписано до друку 24.11.2016 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

